Op speurtocht in de 17de eeuwse archieven van Herne

In 1630 huwt Petrus De Dobbelaer in het Oost-Vlaamse Sint-Niklaas met Niklasyne De Grave. Hij zal later hertrouwen in het nabijgelegen Beveren-Waas en de stamvader worden van een uitgebreid nageslacht.[1] Bij zijn huwelijk is een zekere Vincentius De Dobbelaer aanwezig als getuige. Deze familienaam was tot dan toe niet bekend in het Waasland en het vermoeden was er dus van in het begin dat hij van elders afkomstig moest zijn. Een uitgebreide zoektocht in Beveren en omgeving heeft jarenlang niets opgeleverd wat zou kunnen wijzen op een mogelijke herkomst.

De familienaam De Dobbelaer en verwante schrijfwijzen zoals Dobbelaere en De Dobbeleer komen ook op andere plaatsen voor. Zo blijkt het Meetjesland en het Pajottenland een vruchtbare streek te zijn waar heel wat stamboomtakken ontspruiten. Twee nieuwe elementen zouden ons richting Herne in het Pajottenland doen kijken. Er kon eerst al aangetoond worden dat Petrus en Vincentius broers van elkaar waren. Vincentius wordt baljuw van Bottelare in het Land van Rode.[2] En een passende namencombinatie Petrus-Vincentius wordt nu enkel juist in Herne in het Pajottenland aangetroffen. Bovendien bleek er uit een DNA-onderzoek op een Oost-Vlaamse nakomeling van Petrus De Dobbelaer een overeenkomst te zijn met andere takken van De Dobbeleer in het Pajottenland. Dit was voor mij voldoende reden om de blik volop deze regio te richten.

In wat volgt zal de familie De Dobbeleer in het Herne van de 17de eeuw belicht worden vanuit de parochieregisters en vanuit andere archiefbronnen. Ook aanverwante families en andere dorpsbewoners komen aan bod. We laten dan deze mensen tot leven komen in de middeleeuwse maatschappij van toen waar feodale gewoonten het dagelijkse leven bepaalden.

De familie De Dobbeleer in Herne

De eerste generaties

Uit een gedetailleerd onderzoek van de parochieregisters van Herne blijken Petrus De Dobbelaer (Beveren) en zijn broer Vincentius De Dobbelaer (Bottelare) zonen te zijn van Joannes De Dobbeleer (°voor 1577, +na 1637)[3] en Maria Batemans (°voor 1577). Ze huwen te Herne op 2.1.1597, er werden toen geen namen van huwelijksgetuigen genoteerd door de pastoor. In het gezin worden volgende kinderen te Herne geboren[4]:

- Joannes, °3.9.1599 (dooppeter Joannes De Dobbeleer, doopmeter Catharina Van Roost)
- Stephanus, °27.5.1601 (Stephanus De Mol, Joanna Van Leene)
- Adrianus, °augustus 1602 (Adrianus Neels, Elisabeth Vanderwaerden)[5]
- Barbara, °9.10.1603 (Roland de Notere, Adriana Van Holder)[6]

---

[1] Zie stamboomtak 43/10, www.dobbel-beker.be (genealogische website van alle families Dobbelaere en De Dobbeleer en verwante familienamen).
[2] M. Van Stappen, Over de baljuw van Bottelare en zijn familie in het Waasland, De Dobbel-Beker, 2020, nr. 1.
[3] Het overlijden van Joannes en zijn vrouw Maria wordt niet genoemd in de overlijdensregisters (er is een leemte in de periode 1630-1678). Joannes wordt nog genoemd als doopgetuige bij een kleinkind in 1637. Mogelijk hertrouwt Joannes in 1618 met Joanna Denau (zie verder).
[4] Bij de twee oudste kinderen wordt enkel *ex maria batemans* vermeld, dus zonder de naam van de vader. Bij de volgende kinderen worden de ouders aangeduid als *joannes en maria*.
[5] Deze Adrianus moet op jonge leeftijd overleden zijn. In 1608 wordt er in het gezin terug een Adrianus geboren.
[6] Mogelijk is het deze Barbara (+Edingen 11.5.1670) die huwt met Nicolaus Neels, van wie een kind Arnoldus (°Herne 3.7.1631, Arnoldus Van Wilder, Maria De Dobbeleer). Er is een vermelding van *Claes Neelz Adriaens sone* (Wettelijke Passeringen Hernegewoud, nr. 3984, (=1641), f°18v). Zie ook de weesboeken van het Hernegewoud (1642) bij de weeskinderen van haar broer Joannes waar Nicolaus Neels mee tekent. Dit

- Petrus, °30.3.1606 (Petrus De Hantschutter, Barbara De Groote)
- Vincentius, °12.8.1608 (Vincentius Pletinx, Adriana Van Berghe)
- Adrianus, °12.8.1608 (tweelingbroer, *Adrianus Neels*, Elisabeth Vanderwaerden)
- Een doodgeboren kind op 2.12.1612[7]

Alle zonen in dit gezin dragen de voornaam van de dooppeter. Opvallend is verder de naam van de dooppeter bij het oudste kind: terug een Joannes De Dobbeleer, dit moet de grootvader van het kind zijn. Bij de andere getuigen is enkel Barbara De Groote een familielid: zij was gehuwd met Stephanus Baetemans (+Herne 20.4.1630) en dus een tante van het kind bij de doop in 1606. Van dit gezin Baetemans –De Groote zijn er in Herne vijf kinderen geboren. Bij het dochtertje Maria is in 1605 tante Maria Baetemans de doopmeter. Bij hun oudste kind is terug de al eerder vermelde Stephanus De Mol de dooppeter.

Een Paschasia De Dobbeleer (°voor 1566) huwt te Herne op 23.10.1586 met Egidius Agneessen (°voor 1566). Zij worden er de ouders van volgende kinderen[8]:

- Petronella, °30.6.1591 (Nicolaus P…, Margaretha Rijckmans)
- Joannes, °26.10.1593 (Joannes De Dobbeleer, Margaretha Rijckmans)
- Joanna, °27.12.1595 (Michael Van Pijperseel, Barbara De Hantschutter)

Doopmeter Margaretha Rijckmans is diverse malen nog getuige bij de doop van kinderen in de familie Agneessen. Zij moet de paternele grootmoeder van de kinderen zijn. De Joannes De Dobbeleer bij het tweede kind is dan wellicht de maternele grootvader, dus de vader van Paschasia.

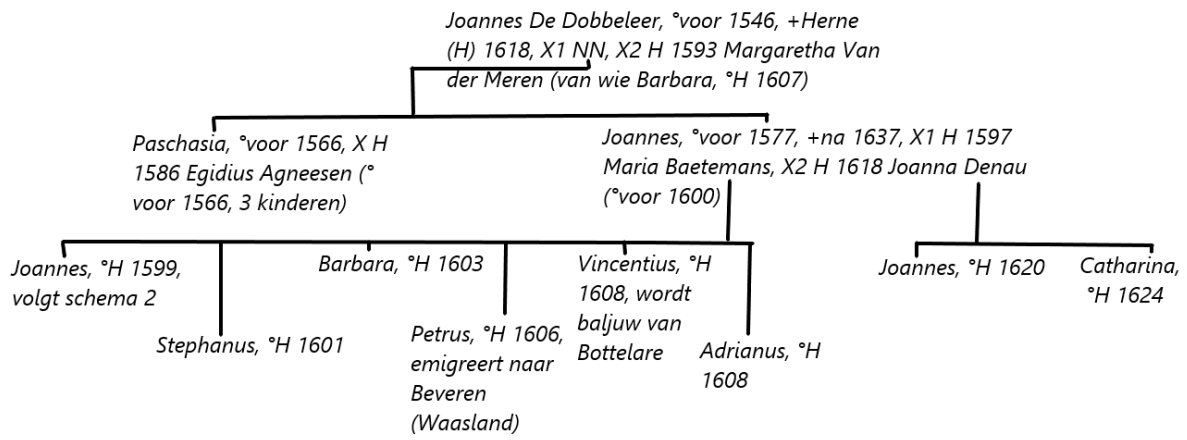
Op basis van deze vermeldingen in de parochieregisters van Herne kunnen we afleiden dat Joannes De Dobbeleer (°voor 1577) en zijn zus Paschasia (°voor 1566) kinderen zijn van een Joannes De Dobbeleer (°voor 1546, +Herne 24.9.1618). Deze Joannes moet wellicht hertrouwd zijn te Herne op 30.12.1593 met Margaretha Vander Meren, waarvan er nog een kind Barbara wordt geboren op 20.12.1607 (dooppeter Petrus Perman, doopmeter Barbara Coppins).

---

bevestigt dus de eerdere veronderstelling. Deze Barbara overlijdt vermoedelijk kort na de geboorte van haar kind. De Barbara die trouwt te Herne op 15.8.1633 met Nicolaus Van Milst (+Vollezele 28.4.1653) met wie ze nog vier kinderen krijgt te Vollezele, is dan wel een andere persoon. De kinderen zijn Joannes op 23.12.1636 (Joannes Van Milst, Elisabeth …), Petrus op dezelfde dag (tweeling, Petrus Cuvelier, Maria De Dobbeleer), Catharina op 11.2.1643 (Erasmus Pardoens?, Catharina Nechelput) en Francisca op 2.2.1646 (Franciscus De Valckenere, Elisabeth Derdelinx). Wie doopmeter Maria De Dobbeleerin 1636 dan is, is niet duidelijk. Deze tweede Barbara kan ook geen dochter zijn van Joannes en Margaretha Vander Meren, want dan zou ze moeten geboren zijn in 1607.

[7] De voornaam van het kind wordt niet genoteerd, ook niet de namen van mogelijke doopgetuigen.

[8] Bij het oudste kind wordt terug de naam van de moeder niet vermeld. Paschasia De Dobbeleer is in 1604 doopmeter van een kind van Joannes Agneessen en Barbara Mertens. Ook Joannes De Dobbeleer en zijn vrouw Maria Batemans worden als doopgetuigen genoemd. In de doopregisters wordt op 30.1.1594 nog een Franciscus Agneesen als zoon van Egidius (naam van de moeder niet vermeld, zoals bij oudste kind) (doopgetuigen Franciscus Agneesen, Elisabeth De Dobbeleer). Gezien de doopdatum maar enkele maanden verschilt van het tweede kind, kan dit niet in dit gezin passen.

Eerste stamboomschema

Joannes De Dobbeleer, broer van Petrus en Vincentius

Het is Joannes De Dobbeleer (°1599, +na 1676) [9]die als enige zoon van Joannes (XMaria Batemans) in Herne blijft wonen. Zijn beide broers Petrus en Vincentius trekken weg naar andere oorden. Er is te Herne op 3.8.1618 een huwelijk van een Joannes De Dobbeleer met Joanna Denau (°voor 1600). Ze krijgen twee kinderen te Herne:

- Joannes, °27.9.1620 (Joannes Agneessen, Anna De Dobbeleer)[10]
- Catharina, °8.9.1624 (Joannes De Dobbeleer, Catharina Mertens)

Het is soms moeilijk om in deze wirwar van Joannes-namen de juiste genealogische verbanden te leggen. Aanvankelijk meenden we dat dit huwelijk De Dobbeleer-Denau het eerste huwelijk moest zijn van Joannes (°1599). De echtgenoot zou dan echter nog maar 19 jaar zijn bij het huwelijk. Een ander tegenargument hiervoor is dat in de weesboeken van het Hernegewoud, bij deze Joannes (°1599) er enkel sprake is van twee andere huwelijken.[11] Dit moet dan wel betekenen dat Maria Baetemans, de eerste echtgenote van Joannes (°voor 1577), moet overleden zijn voor 1618, wat we wel niet in de overlijdensregisters terugvinden.

Joannes (°1599) trouwt te Herne op 3.11.1624[12] met Helena Swerts[13] (°voor 1604, +ca 1641) van wie er zes kinderen nog te Herne het levenslicht zien:

- Joannes, °24.02.1627, +jong (Joannes De Dobbeleer (=grootvader), Elisabeth Pletinx)
- Joannes, °23.8.1629 (Joannes de Swert, Adriana Van Holder), +voor 1642

[9] Grootvader Joannes wordt nog genoemd in de weesboeken bij het overlijden van zijn dochter Maria.
[10] Doopgetuige Joannes Agneesen (°1593) is mogelijk de zoon van Paschasia De Dobbeleer. Gezien de banden tussen de familie Agneesen en De Dobbeleer (woonden ze in elkaars nabijheid?) kan het ook om Joannes Agneesen gaan die te Herne in 1590 trouwde met Barbara Mertens. Zo zijn Joannes De Dobbeleer en zijn vrouw Maria Batemans doopgetuigen bij hun kinderen. Deze Joannes Agneessen was de schoonbroer van Paschasia De Dobbeleer. Doopmeter Anna De Dobbeleer is wellicht de persoon die te Herne trouwt op 17.11.1638 met Joannes Perman. Uit dit huwelijk zijn geen kinderen bekend. Beiden worden in de doopregisters nog vermeld in 1644 (Joannes) en in 1649 (Anna). De verwantschap van deze Anna De Dobbeleer met Joannes De Dobbeleer is nog onduidelijk. De Joannes De Dobbeleer die dooppeter is in 1624 is dan vermoedelijk de oudste zoon (°1599) uit het eerste huwelijk De Dobbeleer-Baetemans.
[11] Met Helena Swerts en met Maria Vrancken, in Wettelijke Passeringen Hernegewoud, nr. 4109, f°223v.
[12] De ondertrouw had plaats op 3 oktober en de pastoor noteert met drie bantekens voor het afroepen (doorstreepte cirkels).
[13] Helena wordt ook *Heylte, Heylendis, Elsken* genoemd.

- Catharina, °10.8.1631 (Judocus Lorins, Catharina De Hantschutter)
- Nicolaus, °25.6.1634 (Nicolaus De Mol, Barbara Smeijers)
- Anna, °8.2.1637 (Joannes De Dobbeleer (=grootvader), Anna Breynaert), +voor 1642
- Arnoldus, °ca 1639
- Franciscus, °8.7.1641 (Franciscus Van Wilder, Judoca De Cock), +voor 1642

Opmerkelijk is dat buiten grootvader Joannes De Dobbeleer er geen andere familieleden bij de doopgetuigen zijn. Barbara, de enige zuster van Joannes, is dan wellicht al overleden. De andere broers eveneens, buiten Petrus en Vincentius die naar andere oorden zijn getrokken. In de weesboeken van het Hernegewoud (1642) worden enkel de weeskinderen Claes, Arent en Catharina vermeld.

Joannes hertrouwt te Herne op 2.2.1642 met Maria Francken (°voor 1615).[14] Zij krijgen te Herne nog vier kinderen:

- Joannes, °10.11.1643 (Joannes De Dobbeleer (=grootvader), Joanna), +jong[15]
- Maria, °3.7.1644 (Joannes De Coster (=oom), Maria Ost)
- Joannes, °8.4.1646 (Joannes De Coster (=oom), Joanna De Cock)
- Franciscus, °18.4.1651 (Franciscus Francken, Barbara Smeijers)[16]

Zoon Joannes (°1646, +Herne 13.10.1677[17]) is de vierde naamgenoot die de mannelijke lijn verderzet in Herne. Hij huwt een eerste keer rond 1668 met Anna Wyvekens, weduwe van Joannes Goedtvrindt (van wie een dochter Elisabeth Goedtvrindt). [18]Hij hertrouwt dan voor 1675 met Elisabeth De Herder (°voor 1655, +ca 1675). Samen krijgen ze te Herne een dochter Joanna (°30.8.1675 (Joannes De Cock (=oom), Joanna Stevens), +Herne 17.12.1687). Joannes hertrouwt nog eens te Herne op 11.1.1676 met Petronella[19] De Masener (°voor 1656, +Herne 24.9.1678). Er wordt in dit derde huwelijk nog een meisje geboren dat te Herne overlijdt op 14.12.1678. Het is opvallend dat dit jonge gezin op een paar jaar tijd geteisterd wordt door rampspoed. Zowel Joannes als zijn drie echtgenotes en zijn eerste dochter overlijden kort na elkaar. De familienaam De Dobbeleer zal met hem uitsterven te Herne.

Dochter Catharina (°1631, +Herne 14.9.1693)[20] zal eveneens te Herne twee keer huwen. Een eerste maal is dit op 23.1.1659 met Franciscus Lacroy (°voor 1639, +voor 1676). Het tweede huwelijk vindt dan plaats op 9.2.1676 met Joannes De Cock (+voor 1693[21]). Joannes De Cock was weduwnaar van Judoca De Herder en was vader van vier kinderen. Er zijn geen kinderen uit de beide huwelijken van Catharina zelf terug gevonden.

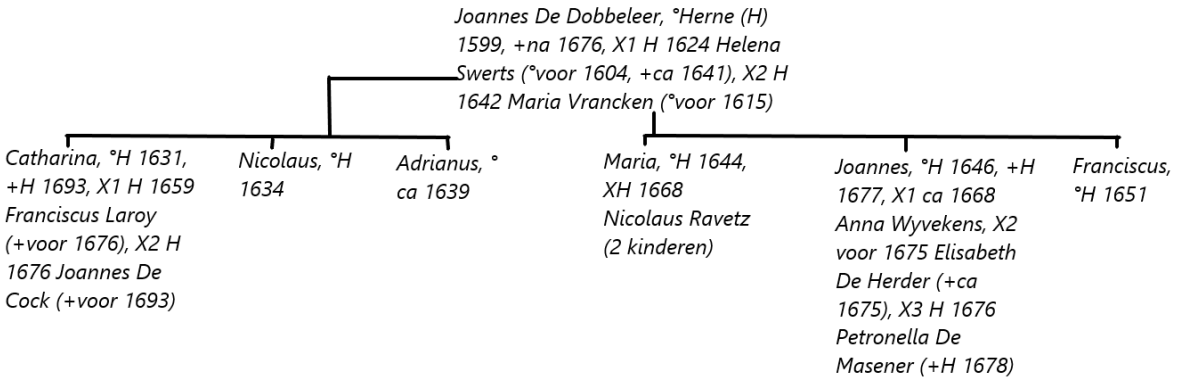
Dochter Maria (°1644, +Herne ca 1676) huwt te Herne op 19.5.1668 met Nicolaus Ravats (°voor 1648, +na 1678). Er worden twee kinderen geboren: Joannes op 30.3.1670 (Joannes De Dobbeleer

[14] Maria Francken is in 1635 doopmeter bij een kind van haar zus Anna (XJoannes De Coster).
[15] Ook dit kind sterft op jonge leeftijd, er wordt nog een naamgenoot geboren in 1646. Bij de doopmeter staat geen familienaam.
[16] Er overlijdt te Herne een Franciscus De Dobbeleer op 2.4.1678. Het is pas bij de vierde zoon Joannes uit de twee huwelijken van Joannes (°1599) dat het kind in leven blijft.
[17] We nemen aan dat het hier om het overlijden van Joannes (°1646) gaat. Zijn vader Joannes(°1599) is ook nog in leven in 1676 (weesboeken). Daar er in 1678 het kind *van Petronella De Masener* overlijdt, gaan we er toch van uit dat de overlijdensdatum 1677 op de zoon slaat. Er is te Herne nog een overlijden van een Joannes De Dobbeleer in 1694 en een in 1704.
[18] Zie weesboeken, dit eerste huwelijk De Dobbeleer-Wyvekens is nog niet terug gevonden.
[19] Petronella wordt in de Franstalige index van de overlijdens als Perrette aangeduid. In de overlijdensregisters staat haar dochter genoteerd als *de dochter Pierijn De Masener*. De geboorte van dit kind is niet gevonden. Het overlijdt drie maanden na de moeder.
[20] Dit kan ook om Catharina (°1624) uit het tweede huwelijk De Dobbeleer-Denau gaan.
[21] Bij het overlijden in 1693 van Catharina De Dobbeleer wordt zij *vidua Joes De Cock* genoemd.

(=grootvader), Anna Ravats) en Nicolaus op 23.4.1675 (Nicolaus De Pretere, Maria Van Holder).[22] Het valt op dat einde jaren 1670 er verschillende overlijdens zijn in de familie De Dobbeleer: Maria en haar zoon, haar vader (of broer), het gezin van haar broer, haar schoonbroer Franciscus Lacroy, haar broer Franciscus. Dit kan wijzen op ziekte-epidemie in het dorp.

Uit de al vroeg startende parochieregisters[23] van Herne kon heel wat informatie bekomen worden. De leemte in de overlijdensregisters maakten het wel niet makkelijk om in het kluwen van bv. de verschillende Joannes-namen een verband te leggen. We menen echter hier een logische argumentatie te hebben opgebouwd in de stamlijn van de vier Joannes-en. [24]

Het is verder opvallend dat er zich begin 17de eeuw al een omvangrijke tak van naamgenoten vormt in het aangrenzende Tollembeek, evenwel nog zonder een aanwijsbare familieband.[25] In het eveneens aangrenzende Sint-Pieters-Kapelle blijken er geen 17de eeuwse naamgenoten te zijn.[26] Verder onderzoek moet nog aantonen of er een verband bestaat met de naamgenoten in het naburige Edingen einde 16de eeuw.

Tweede stamboomschema, de jong overleden kinderen zijn hierin niet weergegeven.

<u>Uit de doopregisters van Herne</u>

---

[22] Bij het overlijden van Maria wordt er genoteerd *huysvr. claes ravijts*. In oktober 1678 zijn er twee overlijdensberichten over het *kind claus ravijts*. Uit de weesboeken blijkt dat enkel Nicolaus als weeskind genoemd wordt, het eerste kind is dus jong overleden. Vader Nicolaus hertrouwt dan met Jenne Care. Hij was bij zijn huwelijk met Marie De Dobbeleer zelf ook al weduwnaar van Joanna Agneesen (van wie een kind Maria).

[23] De doopregisters starten in 1588, de overlijdensregisters in 1605 (met een leemte tussen 1630 en 1677). (https://search.arch.be) Bij de overlijdens wordt meestal enkel een persoonsnaam gegeven, af en toe komt men iets te weten over de doodsoorzaak (*lazary, leprosus*). De huwelijksregisters beginnen in 1588, er worden geen getuigen vermeld. Er zijn ongeveer 15 huwelijken per jaar, en ongeveer 70 dopen/jaar. De parochieregisters werden in detail nagekeken voor wat de beginperiode en de eerste helft van de 17de eeuw betreft.

[24] Nog niet alle puzzelstukken liggen op hun plaats. Zo is er te Herne een doop op 30.6.1662 van Joannes De Dobbeleer als zoon van Joannes en van Maria (zonder familienaam). De doopgetuigen zijn Matthias … en Maria De Boye. Ook het overlijden van Joannes De Dobbeleer op 13.1.1704 kan nog niet toegewezen worden (zie ook volgende voetnoot).

[25] M. Van Stappen, Op speurtocht in Tollembeek, De Dobbel-
Beker, 2020, nr. 2. De familie zal vooral in Tollembeek blijven wonen, enkel een Guillelmus De Dobbeleer zal naar Herne trekken en er een gezin stichten. Zijn zoon Joannes zal er stamboomtak 73 verderzetten.

[26] De index op de dopen van Sint-Pieters-Kapelle start pas in 1653.

De eerste doop wordt te Herne geregistreerd op 6 juli 1588. Er worden jaarlijks een 70-tal dopelingen geregistreerd. De doopregisters vermelden niet enkel de namen van de gedoopte kinderen, hun ouders en de doopgetuigen. Af en toe noteert de pastoor tussen de namen door ook iets anders. Zo lezen we in 1612 dat *adriaen seghers fs philippus is commen te soecken naer t extrait van anna de smet en van anthonius de smet alle beijde kinders van joannes de smet en van catharina de hantschutter en dat ick gevonden hebbe.* Blijkbaar is de doop van Anna De Smet gevonden op 27 juni 1606 en deze van Anthonius De Smet in 1612. Bij het tweede kind staat enkel de voornaam van de moeder vermeld, niet de familienaam, en de pastoor merkt op *al ist datter den toenaem van catharina die de moeder is niet bij en staet dat het nochtans te presumeren is dat het is catharina de hantschutter.* Hij meldt er nog bij dat de doopgetuigen *waerschijnelyck* vrienden waren van de vader.[27]

Het is verder opvallend dat er bij de doopgetuigen vaak dezelfde namen terug komen: Stephanus De Mol, Adriana Van Holder, Catharina De Hantschutter, Vincentius Pletinx, Elisabeth Vanderwaerden[28], Adrianus Neels,… Ook pastoors treden soms op als dooppeter. Zo wordt in 1620 en 1623 pastoor Joannes Vrisonius (of Brison) van Vollezele genoemd. In 1622 is het kapelaan Petrus De Hantschutter die peter is van een kind. In 1588 wordt de pastoor van Herne, Franciscus Camu, zelf dooppeter. In 1625 is het de beurt aan de pastoor van Herfelingen, Vincentius Haverlantius en aan Theodorus Van Haute, pastoor in Edingen.

In het begin van het doopregister noteert de pastoor een zestal namen *dit sijn die peters tot die groote schelle van kercke van herne*.[29] Er worden ook vier namen genoteerd tot de *cleyn schelle.* Bekende namen zijn Vincentius Pletinx[30] en Stephanus De Mol. Vermoedelijk betaalden deze mensen een bijdrage aan de kerk om als dooppeter of –meter te mogen optreden. Dit verklaart ook het veelvuldig voorkomen van bepaalde personen als doopgetuige. En vermoedelijk werd dit voorrecht doorgegeven aan de kinderen van deze speciale doopgetuigen.

In 1605 (of 1601) noteert pastoor Joannes Arnaut (of Ernault)[31] enkele lijnen over zijn voorganger pastoor Franciscus Camusius (of Camu).

<u>De andere dorpsbewoners van Herne en hun bestuurders</u>

Meier en schepenen

---

[27] Catharina de Hantschutter, weduwe wijlen Jan de Smet wordt genoemd in Wettelijke Passeringen Hernegewoud, nr. 3980 (=1637), f°15. Ook Jan de Hantschutter fs Jans wordt er vermeld. De weduwe wordt nog verschillende keren vermeld bij transacties in de Wettelijke Passeringen.

[28] Zij was de echtgenote van Stephanus De Mol en zij krijgen volgende kinderen tussen 1591 en 1603: Stephanus, Barbara, Elisabeth, Joanna. Elisabeth van Waerde wordt nog in 1634 genoemd als weduwe van Steven de Mol (Wettelijke Passeringen Hernegewoud, nr. 3977, f°102).

[29] Als eerste wordt *mijnheer den prelaet van S. Aubert hr antoine de pouuillon* genoemd. Ook in 1630 vindt men notities over de getuigen: *susceptrix maioris D. Anna de Croij Doia Angien* en *soda minoris susceptores patrini* (met o.a. de namen van Catharina de Hantschutter en Arnoldus Pletinx fs Vincentius).

[30] Na de dopen van 1640 noteert de pastoor 'plots' de kinderen van het echtpaar Vincentius Pletinx en Maria Van Herreweghe: Arnoldus, Barbara en Elisabeth (telkens met hun doopdatum, met wie ze huwen, en de namen van hun kinderen). Vermoedelijk heeft dit weer te maken met het lokale gebruik van speciale doopgetuigen, dat over generaties heen werd doorgegeven. Zo treden de dochter van Vincentius Pletinx, en haar man Adrianus de Leeman ook op als doopgetuigen in de registers. In 1624 wordt Maria Van Herreweghe weduwe genoemd, dus Vincentius Pletinx moet overleden zijn voordien. (J.P. Tytgat, Schepenbrieven van het Hernegewoud 1366-1789, HOLVEO, 1985, P. 273)

[31] Deze wordt nog genoemd in 1630 en in 1634 als dooppeter bij een kind.

De parochies Herne, Tollembeek en Sint-Pieters-Kapelle, die elk hun eigen pastoor[32] hadden, vormden samen het Hernegewoud, het meest noordelijke punt van het graafschap Henegouwen. Het Hernegewoud[33] was in feite een leen dat toebehoorde aan de heer van het Land van Edingen, de hertog van Arenberg. Het Hernegewoud had dus geen eigen heer zoals in andere heerlijkheden. De privilegies die de plaatselijke bevolking genoot, stonden sinds de dertiende eeuw vermeld in de Keure van het Hernegewoud. Plaatselijk werd het dorpsbestuur gevormd door de meier bijgestaan door zijn schepenen. Zij dienden verantwoording af te leggen aan de baljuw[34] van het Land van Edingen.

We komen heel wat te weten over het leven in de 17de eeuw uit de zogenaamde Wettelijke Passeringen van het Hernegewoud.[35] De meier en de schepenen kwamen regelmatig bijeen op een *genachte* of zitting die op een bepaalde dag werd gehouden. Alle verkopen[36] van stukken grond binnen één van de drie parochies werd in detail genoteerd met vooral aandacht voor de ligging van het stuk grond en de verkoopvoorwaarden. Ook en vooral wanneer er geld geleend werd, men sprak van het verkopen van een rente, kwam er meestal een stuk grond aan te pas dat als borg diende wanneer de lening om een of andere reden niet kon afbetaald worden.[37] Af en toe vindt men ook een huwelijkscontract of een verkaveling van eigendommen na een overlijden terug. Al deze registraties maakten deel uit van wat men de vrijwillige rechtspraak noemde. De schepenen hielden zich ook bezig met het dagelijkse dorpsbestuur.

Meier Nicolaas van Ophem was één van de belangrijkste figuren in het Hernegewoud.[38] Hij wordt al zeker in de archieven genoemd in de periode 1630-1650. Hij zorgde voor het uitvoeren van de rechterlijke vonnissen die genomen werden door de schepenen of van maatregelen die van hogerhand werden opgelegd. In feite had hij dus de uitvoerende macht in handen, hij was ook de voorzitter van de schepenbank.[39] Wanneer hij niet aanwezig kon zijn werd hij vervangen door zijn luitenant Martin de Ghorain. De vermelde namen van zijn schepenen veranderden nog al eens. Onder de schepenen fungeerde één man als burgemeester.[40] De griffier hanteerde niet altijd een sierlijk schrift, en vaak is het zwoegen om de archiefstukken wat te ontcijferen. Er werd regelmatig ook veranderd van schrijfstijl zodat kan aangenomen worden dat meerdere mensen iets noteerden in de Wettelijke passeringen,

---

[32] Enkele vroeg 17de eeuwse pastoors van Herne werden hier al genoemd. In 1649 noemt men *ghuillam de mallie pbre pastor* (Wettelijke Passeringen Hernegewoud, nr. 3984, f° 80v).

[33] Het Middelnederlandse *ghewout* betekent machtsgebied. In het Frans sprak men toen over *poësté*, in: R. Billiet*, Herne, mijn dorp*, HOLVEO, 1980, P. 1.

[34] In 1634 spreekt men van de *heere van Baillet gouverneur bailly van de stede ende lande van Edinghe* (Wettelijke Passeringen Hernegewoud (WP), nr. 3977, f° 35). In 1645 is het *mijnheer Tamison* (nr. 3966, f°53). In 1678 van *monsieur Anthoine Alexander de Preumouteaux, bailly qual. de la ville et terre d'enghien* (WP, nr. 4018, f° 29).

[35] Archieven van de Schepengriffies arrondissement Brussel, Wettelijke Passeringen van het Hernegewoud, Rijksarchief Leuven.

[36] Men spreekt van *onterfenissen* (verkopen) en van *erfenisse*n (aankopen).

[37] In 1678 verkoopt een inwoner van Herne een rente van twaalf ponden tournois tien schellingen per jaar aan een andere dorpsbewoner. De verkoper ontvangt een som geld van 200 ponden en neemt een borg op een van zijn gronden (WP, nr. 4018, f° 2). En in 1695 verkoopt Elisabeth Jacobs, weduwe van wijlen Pieter Huijs een rente van zes ponden vijf schellingen aan Denijs Gillens. Zij ontvangt een som geld van 100 ponden *gehipotiqueert* op een dagwand land te Tollembeek. Ook hier tekenen de leenmannen present (WP, nr. 4032, f° 5). Een geleend bedrag werd over een periode van 16 jaar terugbetaald (aan 'penning 16').

[38] Einde 17de eeuw wordt meier Jan de Mol genoemd (WP, nr. 4032, f°44). Enkele namen van schepenen toen zijn Jan Daminet, J. Vandermoten, burgemeester Matthias Pitteurs, …

[39] Zie ook B. Roobaert, *De ghemeenen seghel vanden schependomme van Herne*, HOLVEO, 1985, P. 242.

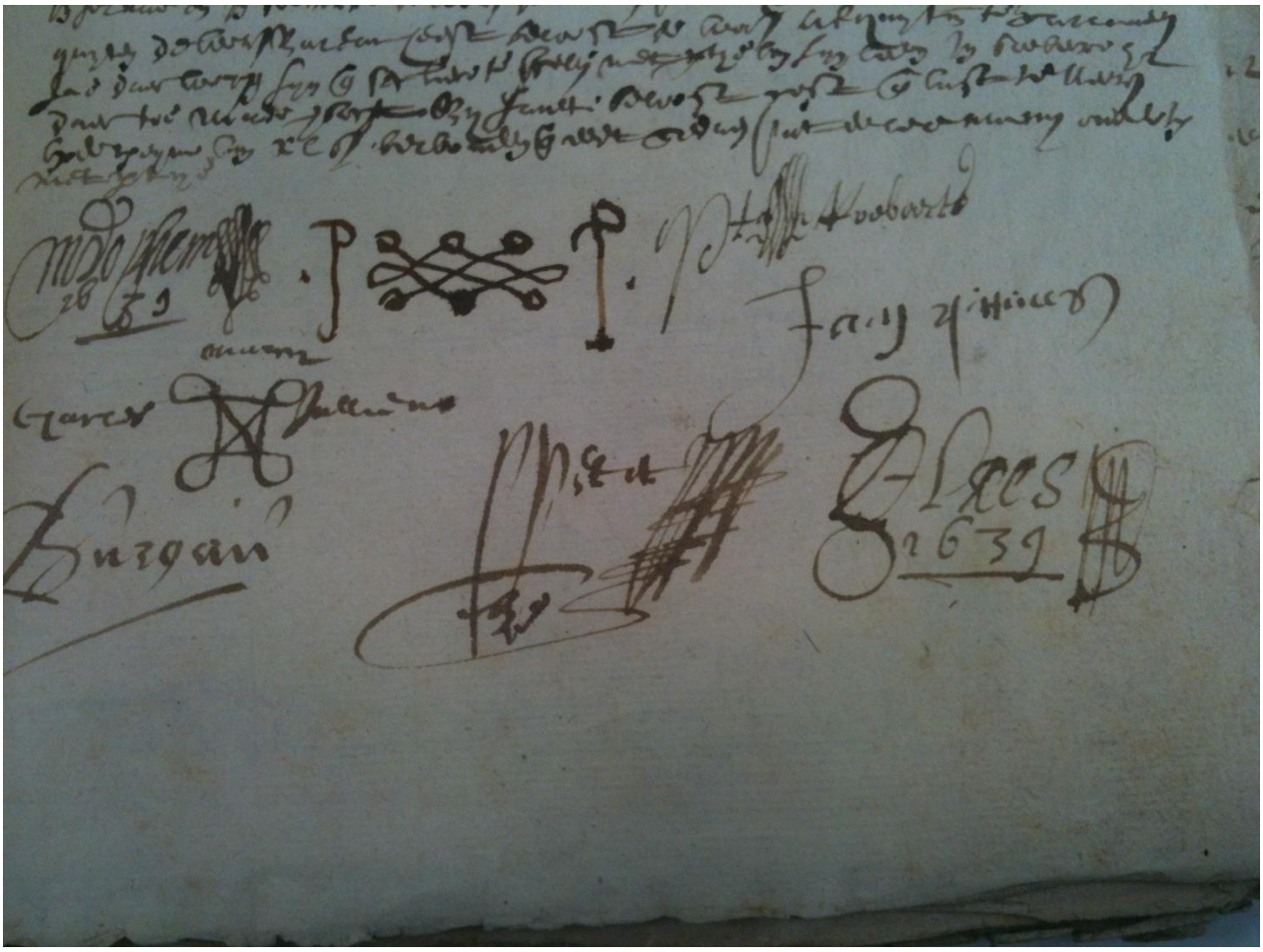
[40] In 1637 was dit Guillam Pauwels (WP, nr. 3980, f° 86), in 1678 noemt men Matthias Pittours als burgemeester. In het Land van Beveren waren er één burgemeester, en zes schepenen. Er bestond een zekere hiërarchie. Sommige schepenen begonnen op de vijfde of zesde plaats, om dan geleidelijk aan op te klimmen en zelfs burgemeester te worden, in: D.Verelst, Geschiedenis van volk en land van Beveren, 1984, . 123.

die meestal in het Nederlands, soms in het Frans, werden opgesteld. In sommige jaarregisters vindt men ook een inhoudstafel terug. Na elke genachte-zitting zetten de meier en de schepenen zelf hun handtekening of merkteken.

Enkele namen[41] van schepenen van het Hernegewoud[42] (periode 1630-1650) zijn:

- Guillam Pauwels
- Pieter Janssens
- Jan Pitteurs
- Arent Pletinx (woonde in Herne zelf)
- Pieter Roobaert
- Jan de Smet
- Pieter Nechelput
- Luyck Pardaens
- Jan Dierix
- Adriaen De Dobbelere[43]
- Philippus de Lannoy
- Herman de Croes
- Adriaen Stevens
- Ghislain de Hantschutter (woont te Herne)
- Jan Crockaert

[41] We noteren hier hun voornamen zoals ze in de archieven zelf zijn genoteerd. Dit geldt verder in de tekst ook voor kopers en verkopers.
[42] Men spreekt ook van het *herneghewault* of van *la poste d'herinnes*.
[43] Hij was gehuwd met Maria Roobaert en woonde in Tollembeek. Samen kregen ze negen kinderen in de periode 1608-1630. Zie stamboomtak 55/60/73 in www.dobbel-beker.be. Zijn handtekening als schepen lijkt op dat van Pieter Janssen. Er zijn vermeldingen als schepen in 1632, 1634, 1635 en 1641. Hij wordt ook genoemd als verkoper in 1639.

De handtekeningen van de meier en zijn schepenen van het Hernegewoud (WP, nr.3982 (=1639)). De eerste drie handtekeningen bovenaan zijn van de meier Nicolaas van Ophem en van de schepenen Pieter Janssens en Pieter Roobaert.

Verkopen van gronden en rentes

Op 31 augustus 1648[44] verkoopt Theodore Walravens, *borgher woonende binnen de stadt van edinghe* aan Franchois Derdelincx, ook daar wonende, een dagwand meers gelegen te Sint-Pieters[45]. We komen hier te weten van waar de verkoper en de koper afkomstig zijn, en het gaat hier dus duidelijk om een stuk grond gelegen binnen het Hernegewoud. Vaak zijn de verkopers en kopers zelf niet wonende in één van de drie parochies van het Hernegewoud[46] en zijn de verkopers zelf ooit in het bezit gekomen door bv. aankoop of erfenis van dit stuk grond. Bij verkopen van rentes wordt ook de verkoopsom vermeld en steeds wordt de ligging van het stuk grond in detail beschreven.

Nicolaus de Croes, pachter wonende te Herne, verkoopt in 1648 een rente aan Cornelius Cattio, ook wonende aldaar. Nicolaus Croes leent dus een som geld bij Cornelius Catto, en dient jaarlijks een

[44] WP, nr. 3990, f°13.

[45] 1 dagwand= 100 roeden of 33 are, meers=weide of grasland die vaak in de buurt van een waterloop was gelegen, Sint-Pieters= Sint-Pieters-Kapelle

[46] Er zijn verder vermeldingen van personen die bv. wonen in Ath, in Brussel, in Antwerpen, in Kortrijk, in Vlaanderen, in Vollezele,…

zeker rentebedrag terug te betalen. Hij stelt zich borg met een stuk grond in Herne.[47] Andere namen van pachters die genoemd worden te Herne zijn: Anthonius de Croes, Denijs van den Eeckout, Niclaes Weverbergh, Jan Dooms, Servais de Smet, Merten van den Borre, Baudewijn de Meuldere, Loijs Dottrien.[48]

Bij de stukken grond staat meestal vermeld *ghewarrandeert vrij goet* of *ghewarrandeert cyns goet*. De heer van het Land van Edingen bezat ooit alle gronden binnen het Hernegewoud. Voor de cijnsgronden dienden de gebruikers ervan, jaarlijks een erfelijke cijnsrente te betalen. Ze konden dus wel zelf die gronden verkopen of laten erven aan hun kinderen. Mits het betalen van deze cijns werden ze dus eigenlijk zelf ook een soort praktische eigenaar. De overige gronden waren door de heer vaak geschonken, of in leen gegeven. Hiervoor diende geen cijns betaald te worden.

Het Hernegewoud had geen eigen leenhof. Men spreekt wel over de leenmannen[49] van het hof in Bergen die enkele archiefstukken mee ondertekenen. Sommige gronden waren ooit in leen gegeven door de graaf van Henegouwen aan plaatselijke vazallen die hem hun trouw beloofden. Bij overerven of verkopen van deze lenen dienden de leenmannen hun toestemming te verlenen voor een nieuwe leenverheffing.

Soms komen we uit de periode 1630-1650 iets te weten over het beroep van de personen die bij de transactie betrokken zijn. Hendricq Luchtins was een *labuerman*[50] of werkman die het land bewerkte, Stoffels van Gheldre een *lijnewever*[51] die dus een weefgetouw gebruikte om linnen te weven, Arnoldus of Arent Pletinx[52] wordt genoemd als brouwer, Guillam Carlier was een *coopman van schappen*[53], Petrus Neels was molenaar van beroep, Arent van Wilders was een *schoenlappere.*[54] In 1650 is Pieter Oost een koopman in lijnwaad in Herne.[55]

Adriaen de Leeman was koster te Herne en gehuwd met een dochter van Vincentius Pletinx. In 1639 worden drie zonen van wijlen Denijs Pletinx (XCathelijne Spitaels), wonende *binnen Vlaenderen*, samen met hun zuster Cathelijne Pletinx (XGillis De Roeck) als verkoper vermeld bij een transactie in de Wettelijke Passeringen. Koster de Leeman treedt op als koper.[56] En ook in 1635 zien we zijn naam waar hij namens de pastoor en met goedkeuring van de schepenen een transactie doet.[57]

---

[47] WP, nr. 3990, f°57-72 (bovenaan de bladzijde is een dubbele nummering genoteerd). Het gaat hier dus over wat men een bezette rente noemt.

[48] Op het einde van de 17de eeuw worden genoemd als pachter Arent de Gaillier en Jan Rebs (WP, nr. 4028 (=1688)). Arent de Gaillier wordt in 1678 ook als labuerman aangeduid.

[49] WP, nr. 3980 (=1637), f° 10. In 1678 tekenen Jan Laureys, J. Vandermolen en NN de Cat als *leemannen des graefschappe van henegauwen ende hove van Berghen* (WP, nr. 4018, f°9).

[50] Andere namen van *labuermannen* te Herne zijn Jan Piertz, Pieter Perremans, Laureijs Rebz, Nicolaes de Croos, Adriaen Peremans, … Bij andere namen staat er werckman genoteerd, bv. Cornelius Pinte,… Bij Jan Mertens, Nicolas Agneesen, Jan Mathys, Hans Carlier, is het *hantwercker*. Bij sommige namen staat er ook pachter genoteerd als extra beroep.

[51] Ook Arent van den Berghe, Joannes de Valckenere, Franchois Fontaine… waren l*ijnewevers*. Een Matthieus Egghercicx komt men nog in 1678 tegen als *lijnewever*.

[52] Hij werd eerder genoemd bij de speciale doopgetuigen te Herne en was zoon van Vincentius.

[53] Vermoedelijk wordt hier koopman van schapen bedoeld, zoals dit duidelijk vermeld wordt bij Hans Meskens.

[54] Op het einde van de 17de eeuw worden te Herne nog genoemd: Adriaen Pecqueur, *coopman van lyne,* Reynier Weverberch, brouwer

[55] J.P. Tytgat, Schepenbrieven van het Hernegewoud, HOLVEO, 1986, P. 59.

[56] WP, nr. 3982, f°91.

[57] WP, nr. 3978, f° 14.

Vele andere personen die toen te Herne leefden worden nog genoemd als verkoper of koper. En ook bij de beschrijving van stukken grond worden telkens de eigenaars van de aangrenzende percelen genoteerd.

Sommige familienamen worden frequent vermeld in de Wettelijke Passeringen, wat wijst op een groter grondbezit te Herne. Dit kan niet gezegd worden van de familie De Dobbeleer.[58] In 1639 verkoopt Jan De Dobbeleer een rente aan Jan Scockaert. Jan bezet deze rente op een stuk grond van 2,5 dagwand groot dat gelegen is *te hellinghe*, waar hij ook woonachtig is.[59] Nergens is er vermelding van hun zonen Petrus en Vincentius die uit Herne zijn weggetrokken.[60] Petrus trekt naar het Waasland en hertrouwt er in Beveren dat toen ook in het bezit was van de hertog van Arenberg. Vincentius wordt baljuw in Bottelare in het Land van Rode, ten zuiden van Gent.

Andere families De Dobbeleer, uit Tollembeek, komen wel een aantal keer tevoorschijn bij transacties van goederen of rentes. Dit zijn dan schepen Adriaen De Dobbeleer, zijn broers Gerardus[61] en Joannes en Adriaen's zoon Petrus.[62]

Van het armenbestuur en het kartuizerklooster van Herne

Regelmatig komt men bij de beschrijving van de ligging van gronden in de Wettelijke Passeringen bv. *merende aen de armen van herne* tegen. De armentafel was in de parochie een instelling die het leed van de armere deel van de bevolking wat trachtte te verzachten. Zij hadden zelf dus ook gronden in bezit die ze bekomen hadden door bv. een schenking van rijkere families om o.a. hun latere zieleheil wat te verzekeren.

Ook religieuze instellingen zoals het plaatselijke kartuizerklooster[63] hadden verschillende gronden in hun bezit. Andere namen die vermeld worden zijn het *capittel van ste wauldru[64] tot berghen, tgoet van sinte amber, darme goet van edingen, de carmelit van edinghen[65]*, het *ste nicolaes gasthuys van edinghen.*

[58] Men zou kunnen vermoeden dat dit eerder op een bescheiden bestaan duidt. Hierbij dient wel vermeld dat bv. schepen Adriaen De Dobbeleer, eigenaar van het hof te Ganzenbroek te Tollembeek, ook maar weinig genoemd wordt in de Wettelijke Passeringen.

[59] WP, nr. 3982, f°14. Het betreft hier ofwel Joannes De Dobbeleer (XMaria Batemans) ofwel zijn gelijknamige zoon die tweemaal zal huwen.

[60] Dit is bv. wel het geval voor Gillis van den Driessche die in 1639 als verkoper vermeld wordt, naast twee schepenen van de parochie *Stekene in den lande van Waes* (WP, nr. 3982,f°85, ook nr. 3977 (=1634), f°27 en 31).

[61] Gheeraert De Dobbeleer, pachter, verkoopt in 1641 een half bunder en een half dagwand land aan Guillam Derdelinx, ook te Tollembeek woonachtig (WP, nr. 3984, f°25, ook nr. 3973 (=1630), f° 26, nr. 3978 (=1635), f° 67v). Jan De Dobbeleer uit Tollembeek wordt in 1633 vermeld (WP, nr. 3976, f° 60, ook nr. 3982, f° 23). Dit zijn twee broers, zonen van Guillelmus.

[62] Op het einde van de 17de eeuw heeft men het in Herne over Jan De Dobbeleer, °1653 (WP, nr. 4028 (=1688)), over een Jan De Dobbeleer, burger te Edingen (WP, nr. 4033 (=1698)) en over Jan De Dobbeleer, °voor 1655, pachter te Tollembeek (WP, nr. 4032 (=1695)), zie ook: M. Van Stappen, *Op speurtocht in Tollembeek*, De Dobbel-Beker, 2020, nr. 2. Pieter De Dobbeleer wordt o.a. in 1645 genoemd.

[63] Men noteert in de archieven *chartroisen.*

[64] Is de Sint-Woutrude-abdij.

[65] Is het klooster van de karmelieten. In 1678 wordt een verkoop aan het Onze-Lieve-Vrouw-Broederschap van Edingen genoteerd (WP, nr. 48, f°29), er is hier ook sprake van een te celebreren jaarmis. En er is ook een stuk grond grenzende aan *d'arme van herffelinghe*(f°31).

Het ommuurde kartuizerklooster[66] situeerde zich ten noorden van de Harebeek, en had via de westelijk gelegen Kapellestraat een toegangsweg. De site was gelegen op een helling buiten het overstromingsgebied van de beek, en had binnen de muren enkele visvijvers die er mee verbonden waren. In 1580 werd het klooster grondig verwoest door het protestantse garnizoen van Ninove. Hierbij worden de 15de eeuwse monnikenkerk[67], het klein en groot klooster, de kapittelzaal en de dertien cellen van de monniken beschadigd. Na de terugkeer van de gevluchte monniken uit Bergen, worden de herstellingswerken opgestart vanaf het begin van de 17de eeuw.[68] Er komen nog nieuwe stallen voor paarden, koeien en varkens en in 1705 volgt nog de heropbouw van de grote schuur, zuidelijk gelegen van de twee kerken. Op het einde van die 17de eeuw breekt er terug een woelige periode aan met o.a. in 1695 plunderingen door Franse troepen na het bombardement op Brussel.[69]

[66] De kartuizermonniken hielden zich bezig met bidden en mediteren, het zingen van religieuze liederen, ze werden ook geconsulteerd als raadgevers, en hadden een rijke bibliotheek waar ze gingen lezen en ook zelf schreven. De site te Herne was de oudste in de Lage landen en werd in 1314 opgericht na het uitvoeren van het testament van Maria van Rethel, moeder van Walter II, heer van Edingen. Op de plaats bevond zich al een van de moederkerk van Herne afhankelijke parochie (Onze-Lieve-Vrouw-Kapelle) met een kapel. Er is verder een opmerkelijke gelijkenis met de geschiedenis van het kartuizerklooster op de Sint-Jansberg te Zelem.

[67] Er was daarnaast gelegen ook nog de oude kerk die als kerk voor bedevaarders en de omliggende bevolking werd gebruikt.

[68] De monniken hadden ook een refugiehuis in Edingen. Het thans nog bestaande poortgebouw te Herne met vrouwengastkwartier, en met boven de ingang het beeld van de H. Bruno, de stichter van de orde, dateert van 1716.

[69] Na de opheffing van het klooster onder Jozef II in 1783 wordt het domein verkaveld en verkocht. Ook de inboedel met o.a. de rijke bibliotheek komt in vreemde handen. Een deel van de gebouwen met onder meer de oude kerk, wordt gesloopt. De nieuwe kerk voor de monniken wordt nog een tijdje een hulpkerk voor de omwonenden, maar komt onder het Franse bewind in handen van een particulier die alles zal laten vervallen. In 1823 wordt deze kerk ook afgebroken. In: Jan en Jozef Boelaert, *Het kartuizerklooster te Herne bij de opheffing in 1783,* HOLVEO, 2003, P. 1. De auteurs verwijzen hierbij ook naar R. Duwijn, *De kloostergebouwen omstreek 1760*, catalogus tentoonstelling 1983. Er zal later nog een tweedelig werk verschijnen over de kartuizers te Herne (periode 1314-1534) gebaseerd op de licentiaatsverhandeling (KUL) van K. Schrije.

De Harebeek die de zuidelijke grens vormde van de site van het kartuizerklooster (eigen collectie)

Andere namen zoals *Tgoet thof ten assche, tgoet van oothemont, tgoet van carbon, tgoet dheere van steenhaut, tgoet ter brughen, tgoet van cattenbrocke, tgoet thoff te goeselbos, thof pausleene,* verwijzen dan wellicht naar pachthoven die in het bezit waren van families of kleinere heren buiten Herne zelf.

Het lokale landschap van toen zal in een latere bijdrage geschetst worden zoals het ontstaan is in vroegere tijden. Typische plaatsnamen die in de archieven genoemd worden, zullen daar dan ook worden besproken.

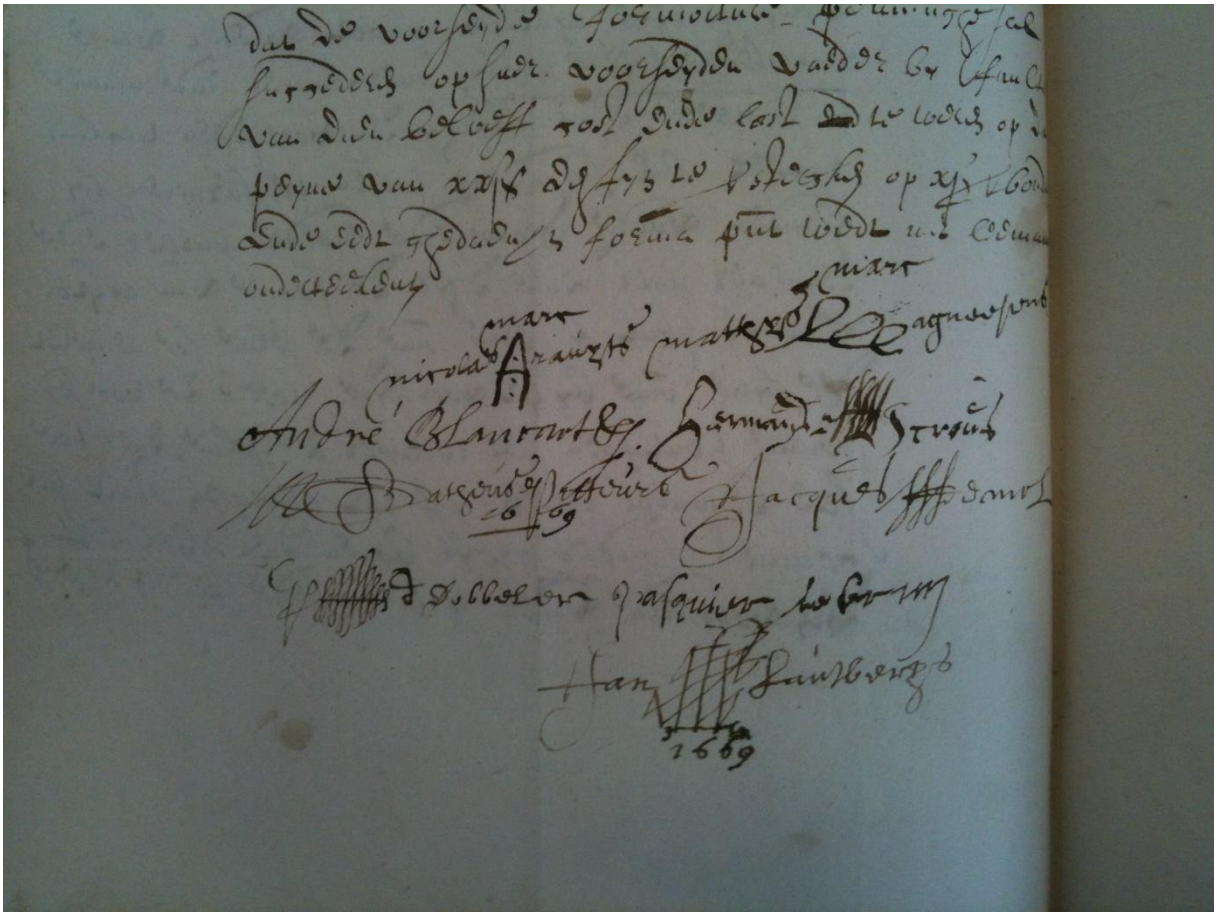
De weesboeken van het Hernegewoud

Het *weesenboeck onder hernegewault beghinnende den eerste januar xvi*^{c} *dryen zeventich…* vermeldt in 1676 het weeskind Niclas Ravetz terug, zoon van Niclas en Marie De Dobbeleer. Na het overlijden van de moeder is er sprake van het *herheuwen* (=hertrouwen) met Jenne Care. Niclas Ravetz is het enige kind dat de vader *behauden* heeft uit zijn eerste huwelijk.[70] Er is hier geen sprake van een gedetailleerde boedelbeschrijving zoals dit het geval is bij de staten van goed in het graafschap Vlaanderen. De grootvader van de wees, Jan De Dobbeler, wordt om *advys* gevraagd. De vader zal het kind na zijn hertrouwen blijven onderhouden en het zal een som van 48 ponden ontvangen

[70] Weesboeken Hernegewoud (=WB), nr. 4113 (1673-76), f°27. Er wordt enkel een akte opgemaakt wanneer de weduwnaar of weduwe hertrouwt en er nog levende weeskinderen zijn uit het eerste huwelijk. We vermelden hier weer de namen zoals ze letterlijk in de akten zijn weergegeven.

wanneer het meerderjarig wordt. Onderaan de akte staat de handtekening van vader Niclas Ravetz en van grootvader Jan De Dobbeler. Beiden zetten een merkteken. De grootvader gebruikt hiervoor de afbeelding van drie klaverblaadjes.

Vader Niclas Ravetz was eerder gehuwd met Joanna Agneesen en in 1669 wordt weer voor het enige weeskind Marie Ravetz, bij het hertrouwen van de vader met Marie De Dobbeler, een akte opgemaakt. Grootvader Mathys Agneesen zet naast vader Nicolas Ravetz zijn merkteken onder de akte. Ook hier zal het kind een som van 48 ponden ontvangen wanneer het meerderjarig wordt.[71]

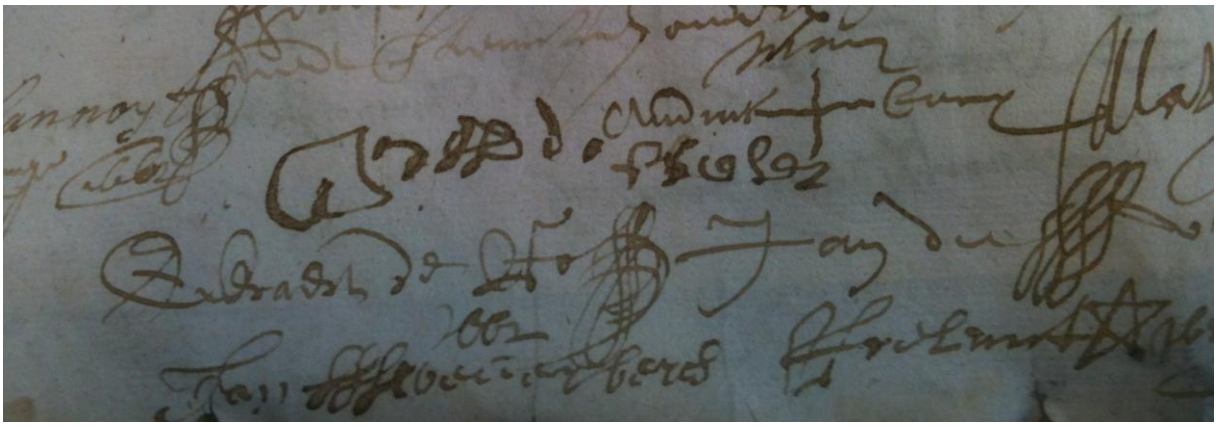
Merkteken Nicolas Ravetz en Mathys Agneesen in het weesboek van 1669. Verder staan de handtekeningen van de schepenen, waaronder deze van Pieter De Dobbeler(°1616, zoon van Adriaen) uit Tollembeek.[72]

In 1668 wordt een Jan De Dobbeller *den jonghe* vermeld wanneer Anne Wyvekens, weduwe van Jan Goetvriendt, hertrouwt met hem. Er is sprake van de wees Elisabeth Goedtvrindt. Deze Jan De Dobbeller zet ook zijn merkteken (kruisje) onderaan de akte.[73] Het moet hier gaan om Joannes De Dobbeleer (°1646, zoon van Joannes).

Wanneer Andries Cocx hertrouwt met Anna Alarts wordt in 1662 gesproken over zijn weeskinderen Joannes, Clara en Martynne uit zijn eerste huwelijk met Elisabeth De Dobbeleer. De grootvader van

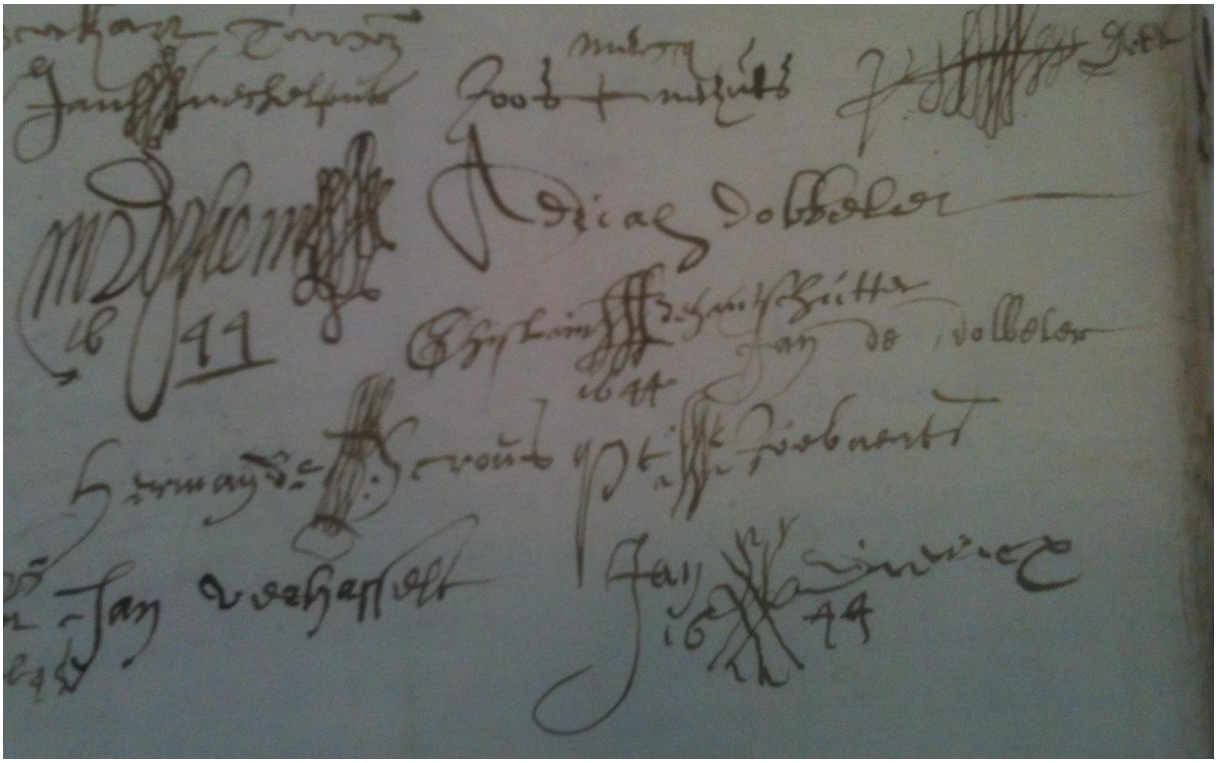
[71] WB, nr. 4111 (=1663-1669), f°59.
[72] Pieter De Dobbeler zet ook al in 1656 zijn handtekening in de weesboeken als schepen.
[73] WB, nr. 4111 (=1663-1669) ,f°38.

de wezen, Jan De Dobbeler, zet terug zijn handtekening.[74] Het betreft hier Elisabeth (°1625, dochter van Joannes De Dobbeleer uit Tollembeek).

Merkteken Andries Cocx en handtekening Jan De Dobbeler in het weesboek van 1662, met er onder de handtekeningen van de schepenen.

In 1644 hertrouwt Jan Nechelput met Elisabeth De Moor Jacques dochter. Er zijn dan vier weeskinderen uit zijn eerste huwelijk met Barbel De Dobbelere: Anthoine, Maria, Clara en Adriana Nechelput. Er is sprake van 300 ponden tournois dat aan de kinderen later zal uitbetaald worden. Drie ooms van de weeskinderen, Pieter, Adriaen en Jan De Dobbeler, tekenen de akte. Het betreft hier Barbara De Dobbeleer (°1610, dochter van schepen Adrianus De Dobbeleer).[75]

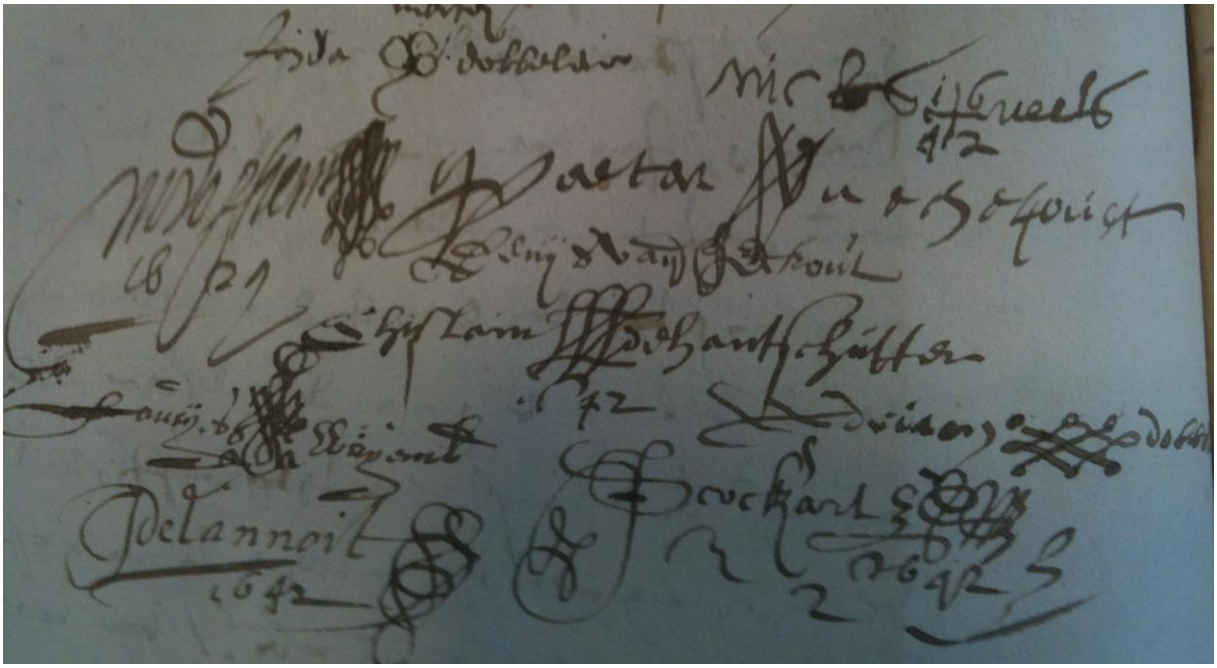
Merkteken Jan Nechelput en de handtekening van de drie ooms De Dobbeler in 1644, met verder ook de namen van de meier en de schepenen.

[74] WB, nr. 4110 (=1648-1663), f°88v.
[75] WB, nr. 4109 (=1640-1646), f°56.

De wezen die Jan De Dobbeler *behauden* heeft van Anna Bascourt, zijn overleden echtgenote, bij zijn hertrouwen in 1644 met Martijne De Naijere, zijn Guillam, Jan, Claes, Elisabeth, Adriana en Jenne De Dobbeler. Ze zullen later 402 ponden tournois ontvangen.[76]

Schepen Pieter De Dobbelere *Adriaenssone* trouwt in 1642 met Barbel Heremans, weduwe Van Neuckere. Zij had uit haar eerste huwelijk zes kinderen: Jan, Sijntken, Pironelle, Jenneke, Marie en Adriane Van Neuckere. De vader van Pieter De Dobbelere, Adriaen De Dobbelere, wordt in de akte genoemd.[77]

Nog in datzelfde jaar hertrouwt Jan De Dobbeler Janssone met Maria Francincx (=Vrancken). Er is sprake van drie weeskinderen die hij *behauden* heeft van zijn eerste huisvrouw Heijlken Swerts: Claes, Arent[78] en Catharina. Jan De Dobbelere belooft zijn kinderen verder te onderhouden en bij het volwassen worden zullen zij een som van 30 ponden ontvangen. Een Claus Neels zet naast de vader van de weeskinderen zijn merkteken onderaan de akte. Vermoedelijk gaat het hier om een verwante langs moeders kant.[79] Opvallend is de vermelding dat de vaderlijke ooms *niet hebben willen compareren* en dat ook van de moederlijke ooms *niemant gecompareert midts die syn woonende buijten de provintie van henegouwen*. [80]

Merkteken van Jan De Dobbeler (klaverblad) en van Nicolaus Neels, naast die van de meier en zijn schepenen. Ook schepen Adriaen De Dobbeler uit Tollembeek zet zijn merkteken.

---

[76] WB, nr. 4109 (=1640-1646), f°58.
[77] WB, Nr. 4109 (=1640-1646), f°33.
[78] De doop van dit kind vonden we niet terug. Vermoedelijk is dit rond 1639 (enkele jaren ontbreken dan in de doopregisters).
[79] Nicolaus Neels was gehuwd met Barbara De Dobbeleer, een zuster van Joannes en dus aangetrouwde oom van de wezen.
[80] WB, Nr. 4109 (=1640-1646), f°23v. Letterlijk en niet volledig leesbaar staat er ; *dat inde abse… vande vaderlijke ooms … voors. weezen midts die niet … hebben willen compareren v… sallaris (?) ende int re…dt vande moederlijke ooms van de voors. weezen en is oock niemant ghecompareert midts die zijn woonende buijten de provintie van henegouwen.* Het is wel niet duidelijk of die laatste zinsnede slaat op enkel de moederlijke ooms, of ook op de vaderlijke ooms. Daar ooms Petrus en Vincentius De Dobbeleer toen al een tijdje elders woonden, kan dit dus vermoedelijk ook op hen slaan.

Door het vergelijken van de gegevens uit de parochieregisters van Herne, en de wettelijke passeringen en weesboeken van het Hernegewoud, kon de 17de eeuwse bevolking van Herne deels gereconstrueerd worden. Hierbij was er speciale aandacht voor de families De Dobbeleer die er toen voorkwamen. Veel werd verduidelijkt, maar toch blijven er nog een aantal onduidelijkheden. Dit had ondermeer te maken met de vele Joannes-sen die er toen leefden, ook met het ontbreken van een deel van de overlijdensregisters. Vermoedelijk was er een verwantschap met de Tollembeekse schepenfamilie De Dobbeleer, en vroeger nog met families De Dobbeleer die einde 16de eeuw in het nabije Edingen leefden en de woelige tijden daar van het protestantisme mee beleefden.

Marc Van Stappen, 2022, www.stap-brug.be